

Rekenkamer Zaanstad

Weesperstraat 105A
1018 VN Amsterdam

Gemeente Zaanstad
T.a.v. de gemeenteraad
Postbus 2000
1500 GA Zaandam

datum 15 mei 2023
ons kenmerk RZ_23_014
behandeld door J. Kooij
cc -
onderwerp Monitor informatie Zaanse financiën - aandachtspunten bij *Jaarstukken 2022* Zaanstad
bijlage Observaties bij financiële verschillen op productniveau bij vijf programma's

Geachte leden van de gemeenteraad,

In deze brief geven wij u vraagpunten bij de *Jaarstukken 2022* van Zaanstad. Deze brief schrijven wij in het kader van onze *Monitor informatie Zaanse financiën*. In deze monitor volgen wij gedurende een jaar de financiële ontwikkelingen in Zaanstad. Dat doen wij aan de hand van het lezen van gemeentelijke financiële stukken, in dit geval de *Jaarstukken 2022*.

De raad krijgt met de jaarstukken inzicht in de besteding van de in de begroting toegekende middelen en de mate waarin gestelde doelen zijn behaald, oftewel op welke wijze de begroting werkelijkheid is geworden. Dit inzicht is van belang vanuit het budgetrecht van de raad. Maar het gaat niet alleen om controle achteraf. Het is ook van belang met het oog op de volgende begrotingen. Inzicht in belangrijke ontwikkelingen die zich in het afgelopen jaar hebben voorgedaan, maakt het mogelijk knelpunten en vraagstukken voor komende jaren te signaleren. Daarmee is het mogelijk om te beoordelen of in toekomstige begrotingen met deze knelpunten en vraagstukken voldoende rekening is gehouden.

Wij hebben voor deze brief de jaarstukken niet uitputtend geanalyseerd, maar hebben ons gericht op zaken die ons zijn opgevallen. Onze waarnemingen zijn aanvullend op die van de accountant. Het perspectief van de rekenkamer is een reflectie op de informatie in de jaarrekening en de ontwikkelingen en vraagstukken die daarin zichtbaar zijn. In deze brief vragen wij uw aandacht voor de volgende zes onderwerpen:

- 1 Maatschappelijk effect onderbesteding begroting van € 18 miljoen
- 2 Financiële ontwikkelingen gedurende het gehele jaar
- 3 Toelichting op ontwikkeling structurele baten en lasten
- 4 Ontwikkeling renterisiconorm
- 5 Strategie beheersing renterisico
- 6 Reserveringen voor achterstallig onderhoud

Deze zes onderwerpen lichten we hieronder toe. Indien nodig, formuleren we bij deze onderwerpen ook aandachtspunten en vraagpunten voor u. Een aandachtspunt is een onderwerp

waarvan wij het belang willen benadrukken bij de gemeenteraad en waarbij het ons raadzaam lijkt dat u hierop let bij (verdere) informatievoorziening van het college. Een vraagpunt is een onderwerp waarover wij u adviseren om het college om extra informatie te vragen.

1. Maatschappelijk effect onderbesteding begroting van € 18 miljoen

In de *Jaarstukken 2022* van Zaanstad wordt een voordelig rekeningresultaat gepresenteerd van € 18 miljoen.^a Dat betekent dat, ten opzichte van het eerder toegekende budget en de reeds door de gemeenteraad geaccordeerde onttrekkingen van en toevoegingen aan de gemeentelijke reserves, Zaanstad € 18 miljoen heeft overgehouden. Dit is op zich positief voor de gemeentelijke portemonnee, maar de vraag is wat het gerealiseerde resultaat daadwerkelijk betekent voor de stad en de Zaanse kanters. Het is immers goed mogelijk dat door de onderbestedingen op de budgetten bepaalde gemeentelijke doelen niet zijn gerealiseerd of dat het niveau van gemeentelijke voorzieningen is gedaald. Uit sommige toelichtingen lijkt dat hier op onderdelen inderdaad sprake van is.^b Echter, deze toelichtingen zijn niet alleen gefragmenteerd, maar spitsen zich ook toe op het verklaren van afwijkingen ten opzichte van de laatste actualisatie van de begroting bij de *Najaarsrapportage 2022* (zie ook ons volgende onderwerp). Deze toelichtingen vertellen daarmee niet het verhaal voor het hele jaar, maar slechts voor een deel daarvan. Uit de jaarstukken valt daardoor niet eenvoudig te achterhalen wat de belangrijkste maatschappelijke effecten zijn van de onderbesteding van € 18 miljoen.

Vraagpunt: wij raden de gemeenteraad aan om het college te vragen of het positieve rekeningresultaat effect heeft gehad op de realisatie van het afgelopen jaar nagestreefde doelen of het niveau van gemeentelijke voorzieningen. En zo ja, wat de belangrijkste effecten zijn.

2. Inzicht in financiële ontwikkelingen gedurende het gehele jaar

Zoals hiervoor al genoemd, geven de *Jaarstukken 2022* vooral informatie over verschillen ten opzichte van de *Najaarsrapportage 2022* (Narap). Dat geldt ook voor de financiële informatie en toelichtingen daarop. Vanuit het perspectief van het budgetrecht van de gemeenteraad is dat begrijpelijk. De afwijkingen geven namelijk de afwijkingen weer ten opzichte van de (meest actuele) door de raad geaccordeerde budgetten. Dat levert echter geen (volledig) inzicht op in de belangrijkste financiële ontwikkelingen die zich in het gehele jaar hebben voorgedaan. In de hierna volgende tabel hebben wij de financiële ontwikkeling voor het gehele jaar zichtbaar gemaakt. In de tabel hebben we de gerealiseerde baten en lasten per programma afgezet tegen de oorspronkelijke begroting.

^a *Jaarstukken 2022*, p. 11.

^b Bijvoorbeeld: "P1; Lagere lasten Eigen kracht inwoners (-€ 0,6 mln.) De eindafrekening met Stichting Jeugdteam over het jaar 2021 viel lager uit. Als gevolg van vacatureruimte waren er minder personeelslasten van het Jeugdteam in 2021. Daarnaast haalden we een aantal in 2022 gestelde doelen niet. Dit betrof onder meer de inzet ervaringsdeskundigheid voor kwetsbare groepen en inzet casusregie voor personen met verward gedrag. Hierdoor waren de lasten ook lager." Bron: *Jaarstukken 2022*, p. 12.

Tabel 1 - Verschillen *Begroting 2022* versus *Jaarstukken 2022*

Programma	x € 1.000	Begroting 2022	Jaarstukken 2022	Vershil ^c
Onderwijs, jeugd en zorg	Baten	14.179	13.521	-658
	Lasten	160.000	158.053	-1.947
Werk, inkomen en economie	Baten	66.905	64.914	-1.991
	Lasten	105.692	111.221	5.529
Maatschappelijke ontwikkeling	Baten	2.010	18.502	16.492
	Lasten	45.427	65.016	19.589
Ruimtelijke en gebiedsontwikkeling	Baten	34.671	38.878	4.207
	Lasten	55.025	65.396	10.371
Buitenruimte, vastgoed en bereikbaarheid	Baten	71.390	77.211	5.821
	Lasten	96.637	101.272	4.635
Veiligheid, handhaving en publieke dienstverlening	Baten	10.772	11.963	1.191
	Lasten	36.287	41.154	4.867
Bestuur en financiën	Baten	375.741	428.206	52.465
	Lasten	70.601	74.657	4.056
Saldo van baten en lasten		6.001	36.426	30.425
Mutaties reserves	Onttrekkingen	27.209	47.040	19.831
	Toevoegingen	33.210	65.432	32.222
Rekeningresultaat		0	18.034	18.034

In de tabel is zichtbaar dat het rekeningresultaat en het saldo van baten en lasten aanzienlijk positiever zijn dan aanvankelijk begroot (respectievelijk € 18 miljoen en € 30 miljoen positiever). Uit de tabel blijkt ook dat aan dit resultaat een aantal programma's ten grondslag ligt waar sprake is van aanzienlijke verschillen ten opzichte van de begroting. In de bijlage bij deze brief hebben wij voor vijf programma's waarin wij grote verschillen zagen, een meer gedetailleerde uitsplitsing van de verschillen naar de onderliggende producten opgenomen.^d Dit hebben wij gedaan voor de programma's *Onderwijs, jeugd en zorg*, *Werk, inkomen en economie*, *Maatschappelijke ontwikkeling*, *Ruimtelijke en gebiedsontwikkeling* en *Bestuur en financiën*. Voor duiding van dit soort ontwikkelingen gedurende het hele jaar verwijzen de jaarstukken naar een reeks documenten: waaronder de *Begroting 2022*, de *Bestuursrapportage (Burap) 2022* en de *Narap 2022*. Elk van deze documenten gaat telkens in op de ontwikkelingen ten opzichte van het voorgaande document. Dat maakt het op zichzelf al bewerkelijk om inzicht te krijgen in ontwikkelingen gedurende het gehele jaar en de verklaringen daarvoor. Maar op het niveau van producten bleek dit veelal ook niet goed te volgen omdat de

^c Negatieve waarden betekenen dat er minder baten of lasten zijn gerealiseerd dan aanvankelijk begroot.

^d De producten vormen een onderverdeling van de programma's en zijn (cijfermatig) beschreven in paragraaf 7.1. Overzicht van baten en lasten per product. Deze producten komen qua titel overeen met de prestaties zoals die worden besproken bij de programma's.

toegelichte mutaties in de betreffende documenten vaak een andere rubricering hanteren dan de indeling in producten. Daardoor leverde lezing van de *Jaarstukken 2022* samen met de *Burap* en de *Narap* vaak slechts een gedeeltelijke verklaring op voor de soms grote verschillen. In de bijlage delen we enkele observaties hierover bij de door ons uitgesplitste programma's.

Vraagpunt: wij raden de gemeenteraad aan om het college te vragen naar een duiding van de grootste financiële verschillen die zich gedurende het jaar op programma- en productniveau hebben voorgedaan ten opzichte van de oorspronkelijke begroting.

3. Toelichting op ontwikkeling structurele baten en lasten

In het dashboard financiën van de financiële hoofdlijnen worden drie verschillende soorten van het financieel resultaat van Zaanstad weergegeven: het rekeningresultaat inclusief mutaties van reserves, het saldo van baten en lasten en de structurele baten en lasten.^e Elk van deze financiële resultaten laat sinds 2019 een stijgende trend zien. In het bijzonder vallen de structurele baten en lasten op. Ultimo 2022 stijgt het saldo daarvan tot ruim € 50 miljoen positief.^f Hoewel dit een positieve ontwikkeling lijkt te zijn, wordt dit in de *Jaarstukken 2022* niet verder toegelicht. Juist omdat de structurele baten en lasten inzicht geven in de houdbaarheid van de Zaanse financiën lijkt ons dit wel belangrijk. Des te meer omdat het verwachte saldo van de structurele baten en lasten in de *Begroting 2023* aanzienlijk lager (maar nog wel positief) is: minder dan € 20 miljoen.

Vraagpunt: wij raden de gemeenteraad aan om het college te vragen om een nadere toelichting op de ontwikkeling van de structurele baten en lasten.

Vraagpunt: wij raden de gemeenteraad aan om het college te vragen hoe de ontwikkeling van het structureel saldo in 2022 zich verhoudt tot het aanzienlijk lager begrote saldo voor 2023.

4. Ontwikkeling renterisiconorm

In de jaarstukken wordt ingegaan op het effect van de stijgende rente voor de gemeentefinanciën van Zaanstad. Daaruit blijkt dat de rentelasten (die minder dan 1,3% van de totale begroting bedragen) ondanks de stijgende rente in 2022 weliswaar hoger zijn dan begroot, maar toch nog zijn gedaald ten opzichte van 2021. Deze daling wordt verklaard door het herfinancieren van de bestaande schuld begin 2022 tegen op dat moment nog lage rentes.^g Tegelijkertijd is in het financieel dashboard zichtbaar dat de renterisiconorm in 2022 is gestegen naar 14% (2021: 10%)^h. De renterisiconorm laat zien welk deel van langlopende leningen binnen een jaar vervalt en geeft daarmee een indicatie van het risico dat Zaanstad loopt bij het herfinancieren van de bestaande schuld. De renterisiconorm mag niet hoger zijn dan 20% (regulering van het Rijk) en Zaanstad heeft zichzelf tot doel gesteld om toe te groeien naar 5%. De stijging van de renterisiconorm wordt niet toegelicht (er wordt uitsluitend, wellicht abusievelijk, vermeld: "Het percentage blijft stabiel."). Over het doel van een renterisiconorm van 5%

^e *Jaarstukken 2022*, p. 14.

^f *Jaarstukken 2022*, p. 204.

^g *Jaarstukken 2022*, pp. 126-127.

^h Overigens merken wij op dat in de paragraaf financiering (3.5, pp. 130-131) ook twee renterisiconormen worden gepresenteerd: de renterisiconorm (realisatie) en de renterisiconorm (norm). Uit de toelichting in deze paragraaf wordt echter niet duidelijk wat de betekenis is van deze twee renterisiconormen en hoe deze zich verhouden tot de renterisiconorm die is gepresenteerd in het financieel dashboard.

wordt gesteld dat nog beoordeeld moet worden of dat haalbaar is gezien de inmiddels stijgende rente.ⁱ

Vraagpunt: wij raden de gemeenteraad aan om het college te vragen om een toelichting op de stijging van de renterisiconorm naar 14% in 2022.

5. Strategie beheersing renterisico

In de jaarstukken wordt ook beschreven hoe Zaanstad het effect van een stijgende rente probeert te beperken. Eén van de genoemde ‘verdedigingslijnes’ die wordt genoemd, is looptijdverlenging van de leningenportefeuille (“beheersing van het renterisico door looptijdverlenging van de leningenportefeuille zodat er minder blootstelling is aan de rente door herfinanciering in toekomstige jaren”). Een andere verdedigingslinie bestaat echter juist uit het financieren van leningen tegen kortere looptijden (“De looptijdverlenging van de leningenportefeuille bij de dalende rente van de afgelopen jaren stelt de gemeente in staat ook bij een mogelijke rentestijging de komende jaren de rentelasten toch relatief laag te houden door tegen kortere looptijden te financieren”). Dit lijken twee tegenstrijdige strategieën te zijn om het renterisico voor Zaanstad te beheersen.^j

Vraagpunt: wij raden de gemeenteraad aan om het college te vragen om een verduidelijking van de strategie om het renterisico voor Zaanstad te beheersen, in het bijzonder op de inzet op looptijdverlenging dan wel het inzetten op kortere looptijden voor de leningenportefeuille.

7. Achterstallig onderhoud

In de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen van de jaarstukken wordt inzicht gegeven in de staat van onderhoud. In het bijzonder wordt ingegaan op de aanwezigheid van achterstallig onderhoud. Daaruit blijkt dat in Zaanstad bij diverse soorten kapitaalgoederen sprake is van achterstallig onderhoud. Zo wordt onder meer aangegeven dat bij de categorie wegen sprake is van € 20,4 miljoen achterstallig onderhoud en bij de categorie groen en speelplaatsen € 7,4 miljoen achterstallig onderhoud. Voor alle kapitaalgoederen waar sprake is van achterstallig onderhoud wordt ook aangegeven in hoeverre er sprake is van toereikende voorzieningen of reserves. Dit blijkt bij geen van de categorieën waar achterstallig onderhoud aanwezig is het geval.^k Welke (mogelijke) gevolgen dit heeft voor het wegwerken van het achterstallig onderhoud blijkt echter niet uit de verdere toelichtingen in deze paragraaf.

Vraagpunt: wij raden de gemeenteraad aan om het college te vragen om een toelichting op de informatie in de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen waarin gesteld wordt dat er geen sprake is van toereikende voorzieningen of reserves voor het achterstallig onderhoud.

Afsluiting

Met deze brief hoop ik u voldoende te hebben geïnformeerd over onze vraagpunten op basis van onze lezing van de *Jaarstukken 2022* van Zaanstad. Indien u nog vragen heeft, neem dan gerust contact op met mij. Ook als u suggesties heeft voor financiële onderwerpen die wij in deze monitor zouden kunnen volgen, kunt u dit aan mij laten weten. Deze brief en onze eerdere brieven in het kader van deze monitor kunt u [hier](#) op onze website terugvinden.

ⁱ *Jaarstukken 2022*, p. 16.

^j *Jaarstukken 2022*, p. 128.

^k *Jaarstukken 2022*, p. 120.

Ik vertrouw erop u hiermee voor dit moment voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

drs. A.L. Daalder

directeur Rekenkamer Zaanstad

Bijlage - Observaties bij financiële verschillen op productniveau bij vijf programma's

In deze bijlage hebben wij voor vijf programma's een overzicht gemaakt van de oorspronkelijk begrote en de daadwerkelijk gerealiseerde baten en lasten op productniveau op basis van paragraaf 7.1 Overzicht baten en lasten per product uit de *Jaarstukken 2022* van Zaanstad. Voor opvallende ontwikkelingen op het niveau van producten zijn wij in de jaarstukken en de daaraan voorafgaande *Burap* en *Narap* nagegaan of het mogelijk was een verklaring voor deze ontwikkelingen te vinden.

In een aantal gevallen blijkt uit de inhoud van de omschrijvingen of andersoortige context wel wat er waarschijnlijk heeft gespeeld. Dat is bijvoorbeeld het geval bij het programma Maatschappelijke ontwikkeling waar wij zien dat waarschijnlijk € 11,5 miljoen van de bijna € 15 miljoen aan gestegen lasten voor het product 'Waarderen van diversiteit en zorgen dat niemand zich buitengesloten voelt' te maken heeft met de opvang van Oekraïners. Ook is duidelijk dat binnen het programma Bestuur en Financiën de grote stijging van de baten met meer dan € 49 miljoen het gevolg is van de gestegen uitkering uit het Gemeentefonds.

In veel gevallen bleek het echter niet goed mogelijk om zicht te krijgen op (mogelijke) verklaringen voor ontwikkelingen in baten of lasten. De reden daarvoor is dat in veel gevallen de mutaties die zijn toegelicht in de jaarstukken, de *Burap* en de *Narap* niet zijn geordend op basis van deze producten. In plaats daarvan wordt een van document tot document en ook van programma tot programma wisselende ordening gehanteerd. Daardoor kunnen de mutaties en de toelichtingen niet goed aangesloten worden op de producten en zijn de ontwikkelingen op het niveau van producten moeilijk te duiden. Daar komt bij dat vaak relatief veel kleine begrotingsafwijkingen worden toegelicht zonder totaalstellingen waardoor al snel het overzicht verloren gaat. Daarnaast werd in het programma Ruimtelijke en gebiedsontwikkeling voor toelichtingen op de ontwikkeling van baten en lasten meerdere malen verwezen naar het Meerjaren Perspectief Grondzaken (MPG). Specifiek wordt verwezen naar het MPG 23.1. Dit document is op het moment van schrijven nog niet openbaar beschikbaar.

Hierna volgen voor de volgende programma's tabellen waarin we de ontwikkeling van de baten en lasten op productniveau hebben weergegeven:

- Onderwijs, jeugd en zorg
- Werk, inkomen en economie
- Maatschappelijke ontwikkeling
- Ruimtelijke en gebiedsontwikkeling
- Bestuur en financiën

Onderwijs, jeugd en zorg

Bij het programmaonderdeel *Onderwijs, jeugd en zorg* zijn vooral de gerealiseerde totale lasten lager uitgekomen dan begroot. Ten opzichte van de begroting zijn de lasten € 2,0 miljoen lager en de baten € 0,7 miljoen lager. Hierdoor verbetert het saldo op dit programma met € 1,3 miljoen. Met name het product 'Specialistische ondersteuning wanneer nodig' laat substantiële lagere lasten zien van 4 miljoen euro. Daartegenover staan onder meer hogere lasten van € 2,5 miljoen bij het product 'Passende ondersteuning waar nodig voor ouders en jeugdigen'.

Tabel 2 - Ontwikkeling op productniveau bij Onderwijs, jeugd en zorg

Onderwijs, jeugd en zorg	x € 1.000	Begroting 2022	Jaarstukken 2022	Verschil ¹
Kansen voor ieder kind door goed onderwijs	Baten	11.448	10.198	-1.250
	Lasten	16.687	15.575	-1.112
Gezond en veilig opgroeien	Baten	8	16	8
	Lasten	317	389	72
Passende ondersteuning waar nodig voor ouders en jeugdigen	Baten	212	365	153
	Lasten	49.001	51.482	2.481
Versterken van de eigen kracht van inwoners en buurtkracht	Baten	623	880	257
	Lasten	28.621	29.385	764
Specialistische ondersteuning wanneer nodig	Baten	1.874	1.844	-30
	Lasten	52.204	48.155	-4.049
Iedereen heeft een thuis en voelt zich daar veilig	Baten	15	218	203
	Lasten	13.169	13.066	-103
Totaal Onderwijs, jeugd en zorg	Baten	14.179	13.521	-658
	Lasten	160.000	158.053	-1.947

¹ Negatieve waarden betekenen dat er minder baten of lasten zijn gerealiseerd dan aanvankelijk begroot.

Werk, inkomen en economie

Bij dit programma is sprake van een verslechtering van het saldo met € 7,5 miljoen ten opzichte van de begroting. Dit komt door baten die € 2 miljoen lager zijn dan begroot, terwijl de lasten € 5,5 miljoen hoger zijn. De uitschieter hierin is het product: "Meer inwoners hebben handelingsperspectief en zijn financieel zelfredzaam": de lasten zijn € 10,7 miljoen hoger dan begroot.

Tabel 3 - Ontwikkeling op productniveau bij Werk, inkomen en economie

Werk, inkomen en economie	x € 1.000	Begroting 2022	Jaarstukken 2022	Verschil ^m
Meer ruimte voor ondernemerschap en werkgelegenheid	Baten	93	95	2
	Lasten	1.974	2.538	564
Kennis en inzicht voor economische ontwikkeling en innovatie	Baten	0	0	0
	Lasten	100	79	-21
Een meer divers en verspreid toeristisch aanbod in Zaanstad	Baten	7	35	28
	Lasten	317	447	130
Transitie naar een CO ² -neutrale samenleving	Baten	0	481	481
	Lasten	1.081	1.530	449
Transitie naar een circulaire economie	Baten	0	88	88
	Lasten	589	930	341
Zowel werkenden als werkzoekenden hebben meer kansen zich duurzaam te ontwikkelen	Baten	3	2.019	2.016
	Lasten	18.653	20.327	1.674
Betere aansluiting van het onderwijs op de (huidige en toekomstige) vraag van de regionale arbeidsmarkt	Baten	4	6	2
	Lasten	208	242	34
Meer inwoners hebben handelingsperspectief en zijn financieel zelfredzaam	Baten	296	1.131	835
	Lasten	10.907	21.628	10.721
Inkomensverstrekking voor wie dat nodig heeft	Baten	66.503	61.060	-5.443
	Lasten	71.864	63.499	-8.365
Totaal Werk, inkomen en economie	Baten	66.905	64.914	-1.991
	Lasten	105.692	111.221	5.529

^m Negatieve waarden betekenen dat er minder baten of lasten zijn gerealiseerd dan aanvankelijk begroot.

Maatschappelijke ontwikkeling

Ten opzichte van de begroting is er sprake van een zeer aanzienlijke toename in de omvang van dit programma. De lasten zijn met € 19,6 miljoen gestegen en de baten met € 16,5 miljoen. Het saldo op dit programma verslechtert hiermee met € 3,1 miljoen. Ook bij dit programma is er een grote uitschieter: van het product "Waarderen van diversiteit en zorgen dat niemand zich buitengesloten voelt" zijn de lasten en de baten zijn substantieel hoger (respectievelijk € 13,4 miljoen en € 14,7 miljoen). Het product: "Faciliteren van sportvoorzieningen en activiteiten op alle niveaus", laat ook een forse stijging zien van de lasten met € 3,9 miljoen.

Tabel 4 - Ontwikkeling op productniveau bij Maatschappelijke ontwikkeling

Maatschappelijke ontwikkeling	x € 1.000	Begroting 2022	Jaarstukken 2022	Vershil ⁿ
Waarderen van diversiteit en zorgen dat niemand zich buitengesloten voelt	Baten	38	14.804	14.766
	Lasten	304	13.692	13.388
Werken aan open, diverse en kansrijke wijken	Baten	49	87	38
	Lasten	454	510	56
Stimuleren van een gezonde en actieve leefstijl	Baten	8	21	13
	Lasten	2.188	2.419	231
Ondersteunen van buurtcentra als plekken voor ontmoeting en activiteit	Baten	79	97	18
	Lasten	892	961	69
Stimuleren en waarderen van maatschappelijk initiatief	Baten	231	400	169
	Lasten	4.010	4.655	645
Bijdragen aan een gevarieerd cultuuraanbod voor bewoners en bezoekers	Baten	32	676	644
	Lasten	12.881	13.899	1.018
Faciliteren van sportvoorzieningen en activiteiten op alle niveaus	Baten	1.225	1.730	505
	Lasten	10.728	14.672	3.944
Investeren in voldoende multifunctionele en duurzame schoolgebouwen op de juiste plek in de stad	Baten	347	687	340
	Lasten	13.969	14.209	240
Totaal Maatschappelijke ontwikkeling	Baten	2.010	18.502	16.492
	Lasten	45.427	65.016	19.589

ⁿ Negatieve waarden betekenen dat er minder baten of lasten zijn gerealiseerd dan aanvankelijk begroot.

Ruimtelijke en gebiedsontwikkeling

Ten opzichte van de begroting is er sprake van toename in de omvang van dit programma. De lasten zijn met € 10 miljoen gestegen en de baten met € 4 miljoen. Het saldo op dit programma verslechtert hiermee met € 6 miljoen. Het product 'Stimuleren en faciliteren van gebiedsontwikkeling' levert hier een grote bijdrage aan met lasten die € 2,6 miljoen hoger zijn dan begroot en baten die € 5,3 miljoen lager zijn.

Tabel 5 - Ontwikkeling op productniveau bij Ruimtelijke en gebiedsontwikkeling

Ruimtelijke en gebiedsontwikkeling	x € 1.000	Begroting 2022	Jaarstukken 2022	Vershil ^o
Creëren van randvoorwaarden voor aantrekkelijke woon-, werk- en leefmilieus waarin de kwaliteit van het gebied en de participatie van gebruikers centraal staan	Baten	342	1.075	733
	Lasten	2.501	3.643	1.142
Schoon en gezond leefklimaat	Baten	148	3.275	3.127
	Lasten	8.806	8.370	-436
Stimuleren en faciliteren van gebiedsontwikkeling	Baten	31.062	25.765	-5.297
	Lasten	31.824	34.446	2.622
Strategieontwikkeling Maak.Zaanstad	Baten	1.549	4.277	2.728
	Lasten	5.432	9.428	3.996
Behouden en versterken van de cultureel-historische en landschappelijke waarden als drager en aanjager van ontwikkeling	Baten	33	94	61
	Lasten	1.006	1.026	20
Stimuleren nieuwbouw met meer diversiteit en voldoende passende huisvesting voor specifieke doelgroepen	Baten	85	321	236
	Lasten	1.814	2.244	430
Versterken van de kwaliteit en verduurzamen van de bestaande woningvoorraad	Baten	1.453	4.072	2.619
	Lasten	3.643	6.239	2.596
Totaal Ruimtelijke en gebiedsontwikkeling	Baten	34.671	38.878	4.207
	Lasten	55.025	65.396	10.371

^o Negatieve waarden betekenen dat er minder baten of lasten zijn gerealiseerd dan aanvankelijk begroot.

Bestuur en financiën

Ten opzichte van de begroting zijn de baten voor dit programma met € 52,5 miljoen gestegen. De stijging van de lasten is met € 4 miljoen aanzienlijk beperkter waardoor het saldo op dit programma verbetert met ongeveer € 48,5 miljoen. Dit heeft voor een overgroot deel te maken met de stijging van de algemene uitkering gedurende het jaar. De stijging van de lasten komt onder andere door een stijging in de overhead (€ 2,8 miljoen) en door een stijging bij de lasten voor het innen van lokale belastingen en heffingen (€ 1,1 miljoen).

Tabel 6 - Ontwikkeling op productniveau bij Bestuur en financiën

Bestuur en financiën	x € 1.000	Begroting 2022	Jaarstukken 2022	Verschil ^P
Gemeenteraad	Baten	0	39	39
	Lasten	1.822	1.663	-159
Griffie	Baten	0	0	0
	Lasten	726	748	22
College van burgemeester en wethouders	Baten	0	488	488
	Lasten	3.455	3.508	53
Beheersing interne processen	Baten	0	0	0
	Lasten	309	327	18
Innen lokale belastingen en heffingen	Baten	1	22	21
	Lasten	3.339	4.473	1.134
Heffing vennootschapsbelasting	Baten	0	0	0
	Lasten	240	193	-47
Onvoorzien	Baten	53	0	-53
	Lasten	101	4	-97
Algemene uitkering	Baten	320.116	369.233	49.117
	Lasten	0	0	0
Lokale heffingen	Baten	43.279	43.595	316
	Lasten	543	568	25
Dividend	Baten	2.549	3.587	1.038
	Lasten	30	0	-30
Saldo financieringsfunctie	Baten	3.636	3.523	-113

^P Negatieve waarden betekenen dat er minder baten of lasten zijn gerealiseerd dan aanvankelijk begroot.

Bestuur en financiën	x € 1.000	Begroting 2022	Jaarstukken 2022	Verschil ^P
	Lasten	352	662	310
Overige algemene dekkingsmid- delen	Baten	906	586	-320
	Lasten	8	25	17
Overhead	Baten	5.200	7.133	1.933
	Lasten	59.676	62.487	2.811
Totaal Bestuur en financiën	Baten	375.741	428.206	52.465
	Lasten	70.601	74.657	4.056